

Inbreng verslag van een schriftelijk overleg

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 2 februari 2015 over ontwikkeling van de groepsgrootte in het basisonderwijs (Kamerstuk 31 293 nr. 241).

De voorzitter van de commissie,
Wolbert

Adjunct-griffier van de commissie,
Bošnjaković

Inhoudsopgave

- I Vragen en opmerkingen uit de fracties**
 - Algemeen
 - De gemiddelde groeps grootte in 2014
 - Groeps grootte in de praktijk
 - Regioplan verdiepingsonderzoek
 - Kwaliteit is leidend
- II Reactie van de Staatssecretaris**

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

Algemeen

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris over groeps grootte in het basisonderwijs. Het is goed om te zien dat scholen kiezen voor kwaliteit van het onderwijs en daarbij zelf maatwerk bieden, zo merken de leden op.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief Staatssecretaris over de groeps grootte in het basisonderwijs.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris over de groeps grootte in het basisonderwijs.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris over de groeps grootte in het basisonderwijs. Deze leden hebben nog enkele vragen.

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris over de groeps grootte in het basisonderwijs. Zij zijn het eens dat de indeling van groepen bij uitstek een aangelegenheid is die om maatwerk op het niveau van scholen vraagt. Desalniettemin hebben deze leden enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de SGP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris.

De gemiddelde groeps grootte in 2014

De leden van de VVD-fractie merken op dat uit het onderzoek naar voren komt dat de stijging van het aantal leerlingen per groep is gestabiliseerd. De leden constateren dat zij op steeds meer scholen merken dat het systeem van klassen per leeftijdscategorie niet langer de opzet voor het onderwijs is. In hoeverre herkent de Staatssecretaris het beeld dat scholen juist op zoek gaan naar andere werkvormen? Kan dit effect hebben op toekomstige onderzoeken naar groeps grootte in het onderwijs? In hoeverre is de Staatssecretaris voornemens om goede voorbeelden van scholen, die op een andere manier werken dan met vaste «jaarklassen», actief in het onderwijs te delen en zo ook andere scholen uit te dagen om na te denken over hoe zij met groepsindelingen omgaan, zo vragen zij.

Voor de leden van de PvdA-fractie staat goed onderwijs voorop. Elke leerling verdient aandacht in een klas om zijn of haar talenten ten volle te ontwikkelen. Deze leden vinden de stabilisering van de gemiddelde groeps grootte een stap in de goede richting.

De leden van de SP-fractie merken op dat de klassen in het basisonderwijs sinds 2009 groter zijn geworden. Volgens de Staatssecretaris is de

groepsgrootte gestabiliseerd en telt een kleine zes procent van de groepen meer dan 30 leerlingen. Dit blijkt echter niet uit de meegeleverde tabel (figuur 1: percentage groepen naar grootte van de groep). Is de Staatssecretaris bereid de cijfers en statistieken van zowel figuur 1 als figuur 2 in tabelvorm aan de Kamer te doen toekomen? Zo nee, waarom niet, zo vragen de genoemde leden.

Tevens vragen de genoemde leden of de Staatssecretaris een historisch overzicht wil aanleveren, waarin zichtbaar wordt wat de verandering is van de klassengrootte op langere termijn, bijvoorbeeld in de laatste 20 jaar.

De leden van de CDA-fractie lezen in de brief dat de groepsgrootte in 2014 min of meer gelijk is gebleven ten opzichte van 2013. Om te kunnen spreken van een stabilisatie is het, volgens deze leden, echter nog te vroeg om dat te concluderen op basis van één jaar. Daarvoor zijn meerdere jaren met stabilisatie nodig. Tevens moet groepsgrootte niet op zichzelf worden bekeken. Interessant hierbij is ook de leraar/leerlingratio. Deze leden verzoeken de Staatssecretaris dan ook om aan te geven wat deze ratio de afgelopen jaren was.

De leden van de D66-fractie constateren dat om en nabij de helft van de klassen die zijn opgenomen in de steekproef, boven het wenselijke aantal leerlingen per klas zit (figuur 1). Desalniettemin geeft de Staatssecretaris aan dat in nagenoeg alle gevallen de scholen aangeven dat de feitelijke omvang van de groepen niet als probleem wordt ervaren. Dit betekent dat in enkele gevallen de groepsgrootte wél als probleem wordt ervaren. Wat wordt in dat geval als reden voor de groepsgrootte aangegeven? Is de Staatssecretaris in deze gevallen van plan in gesprek te gaan met de school over mogelijke oplossingen? De Staatssecretaris noemt een groepsgrootte van 30 als een «psychologische grens». Heeft de Staatssecretaris een bepaalde maximale bovengrens in gedachte? Is de Staatssecretaris van plan een dergelijke bovengrens wettelijk vast te stellen, zo vragen zij.

De leden van de SGP-fractie vragen of de Staatssecretaris wil toelichten waarom binnen de voor- en vroegschoolse educatie ten aanzien van de groepsgrootte een onderscheid wordt gemaakt tussen voorschoolse educatie en vroegschoolse educatie. Deze leden vragen waarom voor peuterspeelzalen en kinderopvangcentra strikte normen gelden voor de leidster-kindratio, terwijl ten aanzien kinderen van dezelfde leeftijd geen normen bestaan wanneer zij onder de verantwoordelijkheid van de basisschool vallen. Zij vragen op welke gronden de Staatssecretaris de forse verschillen tussen de verplichte leidster-kindratio en de in praktijk gangbare leerkracht-leerlingratio te rechtvaardigen vindt.

Groepsgrootte in de praktijk

De leden van de VVD-fractie merken op dat de manier waarop de jaarlijkse groepsindeling aan ouders wordt gecommuniceerd, de schoolleider en zijn/haar aanpak het verschil kan maken. Door scenario's met ouders te bespreken en hen, binnen de mogelijkheden, keuzes voor te leggen, kan het draagvlak voor bepaalde keuzes vergroot worden. Wat kan de Staatssecretaris betekenen om dit bij schoolleiders onder de aandacht te brengen, zo vragen de leden.

De leden van de PvdA-fractie hechten waarde aan de ruimte die scholen hebben om klassen naar eigen inzicht op grootte in te richten, maar maken zich ook zorgen over grote klassen die op basis van kwantiteit zijn ontstaan. Is de Staatssecretaris het eens met deze leden dat scholen maatwerk horen te bieden op het gebied van groepsgrootte en dat zij dit

in samenspraak met de medezeggenschapsraad moeten invullen? Kan de Staatssecretaris toelichten in hoeverre dat op dit moment gebeurt? Ook vragen de leden de Staatssecretaris of het mogelijk is om dit aspect tijdens de volgende steekproeven mee te nemen in het onderzoek.

De leden van de SP-fractie merken op dat uit onderzoek van de Algemene Onderwijsbond van eind 2013 bleek dat de gemiddelden niet het volledige beeld laten zien, omdat het op grote scholen heel normaal is om klassen van 30 leerlingen of meer te hebben.¹ Wat is de reactie van de Staatssecretaris hierop, zo vragen de leden.

De leden van de D66-fractie constateren dat het formatieplan van een school de instemming nodig heeft van het personeel, maar niet van de ouders. Is de Staatssecretaris bereid om ook de ouder/leerlinggeleding instemmingsrecht te geven, zo vragen zij.

Regioplan verdiepingsonderzoek

De leden van de D66-fractie lezen dat alle geïnterviewde scholen het belang van «extra handen in de klas» benadrukken. Betekent dit dat scholen menen dat er meer leerkrachten moeten komen, of gaat het met name om het inzetten van remedial teachers, intern begeleiders onderwijsassistenten, lio's² en vakleerkrachten? Wat voor belemmeringen is de Staatssecretaris op dit gebied tegengekomen, zo vragen de leden.

Kwaliteit is leidend

De leden van de VVD-fractie constateren dat uit onderzoek van Hattie³ naar voren komt dat klassengrootte niet veel verband houdt met de kwaliteit van het onderwijs. De docent daarentegen speelt juist een heel grote rol als het gaat om de onderwijskwaliteit. In dat licht zijn de leden benieuwd hoe het nu staat met de voortgang rond het lerarenregister.

De leden van de PvdA-fractie zijn geïnteresseerd in hoe de extra gelden, zoals toegezegd in het Nationaal Onderwijsakkoord, besteed zijn. Heeft de Staatssecretaris er zicht op of deze extra gelden bedoeld voor meer klassenassistenten en extra docenten ook daadwerkelijk zo besteed zijn? Kan de Staatssecretaris toelichten wat het effect is geweest van deze gelden op de groepsgrootte en in het bijzonder voor de scholen met 29 of meer leerlingen in de groepen, zo vragen zij.

De leden van de SP-fractie vragen of de Staatssecretaris kan toelichten welke invloed het extra budget uit het begrotingsafspraken 2014 (650 miljoen euro) op de groepsgrootte in het basisonderwijs heeft. De Staatssecretaris licht toe dat er niet direct wordt gestuurd op de omvang van de groepen in het basisonderwijs. Wat is de visie van de Staatssecretaris op de groepsgrootte in het basisonderwijs? Wat is in de ogen van de Staatssecretaris de gewenste maximale groepsgrootte in het basisonderwijs? Kan de Staatssecretaris toelichten hoeveel zorgleerlingen (cluster 3 en/of cluster 4) realistisch zijn in een klas in het reguliere basisonderwijs met een gemiddelde groepsgrootte (22 tot 25 leerlingen) zonder aantasting van de onderwijskwaliteit? Heeft de invoering van het passend onderwijs de visie op de groepsgrootte in het basisonderwijs van de Staatssecretaris gewijzigd? Waarom wel of waarom niet? Is de Staatssecretaris van mening dat wanneer er meer leerlingen met zwaardere problematiek in het reguliere basisonderwijs stromen een leerkracht

¹ Zie: www.aob.nl/default.aspx?id=15&article=49938&q=xxl-klas&m=

² Lio: leraar in opleiding

³ Hattie, Visible learning, 2009

bepikt wordt in de tijd die een leraar aan alle leerlingen in de klas kan besteden? Zou een belangrijke randvoorwaarde voor passend onderwijs niet juist een feitelijke klassenverkleining moeten zijn, zo vragen deze leden.

Deze leden zijn voorts van mening dat kleine klassen een positief effect op de onderwijskwaliteit hebben. Is de Staatssecretaris met de genoemde leden van mening dat een docent in een kleinere klas meer aandacht en ondersteuning aan individuele leerlingen kan geven? Is de Staatssecretaris bereid om diepgaand onderzoek te doen naar de invloed van passend onderwijs op de groeps grootte in het basisonderwijs en op de kwaliteit van het basisonderwijs in zijn algemeenheid, zo vragen zij. Tevens merken de leden op dat recent onderzoek uit Zweden⁴ positieve effecten laat zien van kleine klassen. Kan de Staatssecretaris een reactie geven op de conclusies uit eerdergenoemd onderzoek? Hoe waardeert de Staatssecretaris de belangrijke conclusie dat leerlingen uit kleine klassen in de toekomst beter verdienen (en dus uiteindelijk ook meer belasting betalen). In 1996 schreef de commissie-Van Eijndhoven in haar rapport «Klassenverkleining» dat gericht investeren in klassenverkleining in de onderbouw van het basisonderwijs een kwalitatieve sprong voorwaarts zou betekenen. Onderschrijft de Staatssecretaris die stellingname? Zo ja, welke maatregelen gaat de Staatssecretaris nemen om de klassen in het basisonderwijs te verkleinen? Ziet de Staatssecretaris mogelijkheden om een wettelijk maximum van de groeps grootte in het basisonderwijs vast te leggen, zo vragen zij.

Ten slotte merken de leden op dat Beter Onderwijs Nederland⁵ recent heeft gepubliceerd dat de invoering van het huidige bekostigingssysteem een daling van het aantal leraren tot gevolg heeft, omdat schoolbesturen andere prioriteiten hebben gesteld. De lumpsum creëert zo mede het probleem. Deelt de Staatssecretaris de mening dat de toegenomen werkdruk en de groeps grootte in het basisonderwijs in causaal verband staan met de daling van het aantal docenten? Zo ja, welke maatregelen gaat de Staatssecretaris nemen om de klassen in het basisonderwijs te verkleinen en het aantal docenten in het basisonderwijs te vergroten, zo vragen zij.

De leden van de CDA-fractie verzoeken de Staatssecretaris toe te lichten wat er gebeurd is met de extra middelen voor de extra banen voor leraren en welk effect dit op de groeps grootte heeft gehad. Graag ontvangen de leden van de genoemde fractie een toelichting.

De leden van de D66-fractie constateren dat de Algemene Onderwijsbond⁶ aangeeft dat 23 leerlingen per klas wenselijk is. Het gemiddelde is in Nederland vanaf 2011 toegenomen naar 23,3 leerlingen per klas. Bovendien geeft de Algemene Onderwijsbond aan dat uit enquêtes blijkt dat de groeps grootte nog steeds een probleem is. De toename van de groeps grootte is, volgens de Algemene Onderwijsbond, een indicatie van toegenomen werkdruk. Is de Staatssecretaris het eens met deze constatering van de Algemene Onderwijsbond? Is de Staatssecretaris van plan verdere stappen te nemen om de werkdruk van leraren te verlagen, zo vragen de genoemde leden.

II Reactie van de Staatssecretaris

⁴ Long term effects of class size, 2011 (zie: <http://ftp.iza.org/dp5879.pdf>)

⁵ Onderzoek van Beter Onderwijs Nederland naar besteding lumpsum in VO 2013.

⁶ <http://www.aob.nl/default.aspx?id=12&article=51286>